

Els heterònims de Marga Ximenez com a figures de mediació

Bon dia, em toca a mi obrir aquesta taula rodona i ho faig acompanyada del pensament de 4 autores: Hannah Arendt, Lia Cigarini, Marina Garcés i Simone Weil. El fil que les posa en relació és el pensament i la paraula com a modalitat d'intercanvi, mediació i transformació

1. Començarem aquest itinerari de la ma de **Hannah Arendt** en la seva definició d'allò que és el pensament

Segons Arendt, pensar, és en origen, un diàleg del jo amb si mateix. Aquest parlar amb un mateix és com un viure amb mi com si jo fos dues persones: Jo pregunta al mi: Que vull? O què no vull? Perquè ho vull o perquè no? Aquesta forma de pensament com a mediació entre jo i "allò altre de mi" que parla, no només amb paraules sinó amb el cos i els seus símptomes, posa en relació pensar i reflexió. La reflexió, és literalment, una flexió d'un mateix sobre si mateix, un moviment que va de fora cap endins.

Situats en el decurs de la història, el pensament com a figura primigènia de diàleg entre jo i jo, s'ha desplegat a través de dos moviments paradigmàtics: un moviment del jo cap enfora, que ha donat lloc al coneixement objectiu i les seves disciplines i metodologies. I un moviment del jo cap endins que és una baixada a aquest lloc profund i secret on arrelen les entranyes de la vida, personal i col·lectiva.

En el context dels estàndards propis de la cultura patriarcal, aquests dos moviments del pensament han quedat sexuats. El patró masculí lidera el primer: el pensament especulatiu i abstracte, també denominat pensament objectiu. El patró de les dones ha universalitzat el segon: El pensament com a figura d'introspecció i d'autoconeixement.

Aquesta figura d'un pensament que viatja cap endins ha estat i és molt popular entre les dones. Les dones sempre han parlat de si mateixes entre elles. De fet, ha estat i és, encara, un recurs de vida i un recurs de salut física i psíquica. Durant segles, aquesta forma de pensament cap endins compartit entre dones, ha quedat reduït i sovint silenciada en l'àmbit de la privadesa. Però a finals del

segle XX pren dimensions polítiques dins del pensament i de les lluites feministes.

2. Arribem així al segon estadi de la nostra reflexió de la ma de **Lia Cigarini** i la pràctica de la autoconsciència. Una practica que assenyala el naixement del feminisme de la diferencia.

La primera qüestió ha destacar és que la practica de la autoconsciència s'inicia en l'escenari obert pel psicoanàlisi, i en la política de les dones, actua com a modalitat de transformació. El subjecte del psicoanàlisi reinterpreta, a l'hora, la realitat i les seves estructures. Per tant en desvela les seves construccions simbòliques, desmunta els orígens del discurs i els reinterpreta a partir de si.

D'aquesta manera, mentre les dones baixen al subsòl de la seva psique, reinterpreten el context social, la realitat on queden inscrites les seves vides. Com sabem, la pràctica auto-analítica és un viatge a aquell àmbit del nostre ésser on no hi regna la paraula sinó el símptoma, aquest magma fet de sensacions i sentiments. La paraula és el pilar d'aquest moviment. La paraula és aquí la protagonista. És, juntament amb el pensament, la segona figura de l'intercanvi i la mediació.

Ens apropiem ara, al centre del nostre debat que són els heterònims de l'artista Marga Ximenez.

Com sabem, l'heterònim és una figura literària de llarga tradició que també podem llegir de forma sexuada. En el seu format masculí l'heterònim ha servit per multiplicar la individualitat, el poder i la fascinació de l'autoria. El jo creador expandit en múltiples identitats, referma la genialitat de l'autor.

Des del meu punt de vista, els heterònims de Marga Ximenez fan tot el contrari. Neixen des d'un viatge del pensament cap endins propi de l'universal femení. Els heterònims de la Marga Ximenez són figures de mediació entre ella i sí mateixa. Com també entre ella i la realitat.

Els heterònims permeten a Marga Ximenez portar les afeccions del cos a la llum de la paraula i de la forma de l'art. La creació li permet una operació de desplaçament: anar del símptoma i el dolor, vers la consciència de sí.

Un moviment fonamental, perquè en el transcurs d'aquest viatge, descobreix les figures d'autoritat que ella reconeix i, també, les que no reconeix tot i que viuen dins seu.

Amb la figura de l'heterònim Marga Ximenez incorpora a la pràctica de l'art, un dels principis cabdals de la política de les dones: el partir de si. Partir de si significa buscar l'autoritat dins meu i no en els patrons imposats. De tota manera no entro en aquest concepte perquè se'n parlarà en el transcurs d'aquesta taula rodona.

3. Em situo, doncs, en el tercer estadi d'aquesta reflexió de la ma de **Marina Garcés**. Entre les figures del seu pensament em quedo, ara, en la seva definició d'un món en comú, es adir, la pregunta pel "nosaltres".

Que és, de fet, la pregunta que teixeixen els heterònims de Marga Ximenez en les obres de l'exposició que ens ocupa.

M'he preguntat de què parlen Marga Ximenez i els seus heterònims. I crec que parlen de que el ser humà és més que un ser social. La seva condició és relacional. No podem dir "jo" sense que ressoni al mateix temps un "nosaltres". Som un jo dilatat. Som persones implicades. La consciència individual es conjuga en plural.

En la cultura patriarcal, l'universalisme i l'individualisme són les dues cares del mateix procés de modernització. Un procés que ha donat lloc a la famosa contraposició entre allò que és privat i allò que és públic, contraposició que, de fet, és fruit d'una mateixa negació: la negació dels vincles que enllacen cada vida singular amb el món i amb els altres.

I el primer i originari vincle és amb la mare en un doble sentit. La mare real que ens ha donat la vida. I la mare simbòlica que ens ha donat el llenguatge. Tampoc em detinc en aquesta figura del simbòlic matern perquè també les meves companyes en parlarà més endavant.

Jo avanço amb Marina Garcés per desentrellar les conseqüències de l'individualisme en la societat contemporània. L'individualisme ha triomfat a base de negar les relacions d'interdependència tancades en l'espai obscur de la llar o

de les institucions específicament dissenyades per a la seva invisibilitat: l'hospital, el sanatori i altres institucions que funcionen com a figures terapèutiques.

En aquest sentit, podem dir que les relacions d'interdependència no articulen allò privat, sinó allò domèstic i allò terapèutic. Per tant, la veritable contradicció moderna no es dona entre la cara pública i la cara privada sinó entre l'autosuficiència i la dependència.

La por moderna, que és por abismal que ens arriba al moll de l'os, neix de l'oblit que hem nascut i hem crescut ens mans de la mare primer, i en mans d'altres després. Hem oblidat que la nostra vida depèn bàsicament d'altres persones des del naixement fins a la mort.

Es tracta, doncs, d'extreure la interdependència de l'obscuritat de les cases, de la condemna d'allò domèstic i posar-la a la base de la nostra vida en comú. Això és el que fan Marga Ximenez i els seus heterònims.

Cada una de les obres i instal·lacions que avui podem veure en aquestes sales, d'alguna manera o altra, parlen de co-implicació. Ens recorden la nostra estreta relació amb els altres. De fet, ens proposen una ontologia del cos. El cos no és una forma, no és la demarcació d'un límit, un organisme o una unitat. Sinó que el cos està fora de sí mateix en el món dels altres.

De fet, la paraula "nosaltres" no és un simple subjecte en plural, "nosaltres" no és un pronom personal, sinó un sentit d'allò comú que va més enllà de la relació entre persones.

Els heterònims de Marga Ximenez ens recorden la impossibilitat de ser tan sols individus o individualitats. D'aquí neix la practica col·laborativa, que no necessita de cap ideologia, perquè és la practica que sustenta la vida.

D'aquesta practica neix una nova veritat revolucionària: allò que està en joc en la idea de revolució és la possibilitat d'un "nosaltres" com a un poder que s'encarna en el compromís.

El compromís és un acte sobirà que neix d'una consciència clara que te la capacitat de vincular-se. Capacitat de generar vincles. Capacitat de posar-se en joc.

Posar-se en joc vol dir deixar-se afectar. Això no te res a veure amb els temes d'interès o d'estudi. L'interès forma part dels àmbits professionals, socials i públics. Quan parlem de deixar-se afectar parlem d'aprendre a escoltar, aprendre a acollir, aprendre a transformar-se.

4. I arribo al final d'aquesta exposició amb una cita de Simone Weil.

"Hi ha en cada ser humà quelcom sagrat. Però no és la seva persona. No és tampoc, la persona humana. És ell, aquest ésser humà, senzillament. És ell, tot sencer. Els braços, els ulls, els pensaments, tot, és en ell sagrat per a mi".

Postscriptum

Si la política de les dones des dels anys 60 del passat segle han fet caure les barreres entre allò privat i allò públic –amb el famós lema: allò privat és públic– el repte de la política feminista en l'actualitat seria situar les relacions d'interdependència en el camp de batalla públic.